

največje težkoče. Najbolj idealno bi pač bilo, če bi poučevali srbohrvaščino rojeni Srbi ali Hrvati, ker bi se učenci od njih najlažje naučili pravilnega naglasa. Mogoče bi pa tudi Slovenec, ki popolnoma obvlada srbohrvaški jezik, dosegel iste — če ne boljše — uspehe, kot rojen Srb ali Hrvat, ker bi poznal natančno oba jezika in bi znal bolje tolmačiti razlike v obeh jezikih. V tem oziru pa ima naša vlada lepo priliko, da pošlje na svoje stroške nekaj učiteljev v srbske in hrvaške kraje, posebno v Bosno in Hercegovino, da se na mestu nauče pravilnega akcenta.

Do se vsaj kolikor toliko odpomore potrebi po primernih učnih knjigah, je izšlo v zadnjih dveh letih nekaj več ali manj dobrih del; med vsemi je pa Ilešičeva vežbenica najobširnejša in najboljše delo te vrste. Prvi del obravnava slovnico z vajami, drugi ima vaje v cirilici in cirilske tekste, vmes pa so še vzorci nazornega nauka. Čisto pravilno je podlaga slovnici ekavsko narečje. Znamenj za naglase je dvoje.

Materijal, ki ga je Ilešič zbral z veliko vestnostjo, še ni popolnoma dobro metodično obdelan. Dobro je glasoslovje, vendar je primerov več kot preveč in tudi oznaka glasov «ć» in «dj» ni zadostna. Z velikim trudom je pisan oddelek o naglasu, vendar je premalo jasen za učno knjigo. Preobširna je sklanja; še veliko bolj preobširni pa so oddelki o zaimkih, predlogih in veznikih. Pri glagolih bi si želel tudi mnogo izprememb. Vaje so mnogokrat prenaivne in nepraktične. Najbolj pa motijo v knjigi oni «glej paragraf ta in ta!» — Vaje v čitanju različnih rokopisov so na mestu, vendar bi si želel bolj karakterističnih pisav. — Tudi je stvar okusa, da se začenja vežbenica kakega jezika z naukom o «vejici». — Na koncu knjige pogrešam kratek slovar manj znanih besed. — Izmed vzorcev nazornega nauka bi iztrebil razne tujke in bi si ravno to partijo želel zelo razširjeno. Mnogo takih praktičnih izrazov bi lahko prišlo v vaje.

V podrobnosti se nalašč nisem spuščal, ker tu ni mesta za to; to spada v strokoven list. Gornje opazke pa gotovo ne bodo zmanjšale vrednosti knjige, ki bo v rokah izvežbanega in vestnega učitelja sigurno dosegla izborne uspehe. Zato jo lahko priporočamo.

Dr. R. Molè.

Pogonowski Jerzy: Twórczość Milana Begovića. We Lwowie. 1922. 31 str.

Ta zanimivi «Studjum ze współczesnej literatury chorwackiej» je izšel kot ponatisk iz znanega lvovskega «Przewodnika naukowego i literackiego». Pogonowski prinaša v njem podrobne življenjepisne in bibliografične podatke o Begoviću, obenem pa tudi razbor in oceno njegovega umetniškega delovanja, najbolj obširno seveda, kar je za Poljaka umljivo, o njegovi «Gospé Walewski». «Milan Begović — tako govori v uvodu — lirik, dramaturg, prozajik in esejist, vedno živahen in življenje sveže dojemajoč, a obenem miren psiholog — sijajen prikazovatelj renesančne kulture v italijansko-hrvaškem stilu, nje odmev — obenem pa tipično moderen tvorec tako glede vsebine kakor oblike, zasluži zaradi nenavadne mnogostranosti svojega talenta poleg Vojnovića in Nazora med vsemi današnjimi hrvaškimi pesniki najbolj poljsko monografijo. K tem tukaj navedenim ozirom prihaja še ozir na presrčno razmerje Begovića do Poljske, ki jo posebno dobro pozna, saj obravnava v svojem delu celo poljske motive. Begović je skromen; v korespondenci s piscem te razprave pravi, da sploh noče biti «velik poet», ker je prepričan, da se ta naslov lahko meri samo po onih, ki jim ga je priznala zgodovina. Za življenja pa se lahko dá komaj onim, katerih starost je jamstvo, da je zlata knjiga njih ustvarjanja definitivno zaprta. Proti koncu življenja je že bilo mogoče imenovati «velikega» kakega Hugoja, Tolstega ali Ibsena. Begović je popolnoma zadovoljen, če se

mu prizna odkrit artizem. Več si ne želi. Vse življenje je posvetil poeziji in umetnosti, čas pa, najpravičnejši kritik, bo kdaj dobro ocenil njegovo delo. Veliko priznanje, ki ga dobiva — in ne samo doma — že danes, je pač dovolj dokaza, da njegov napor in trud ni bil brezploden.»

V nadaljnjem Pogonowski podrobno opisuje Begovićevo življenje in podaja podrobno bibliografijo njegovih del od prvih pesmi, ki jih je priobčil kot realec leta 1892. v «Vijencu», pa tja do najnovejših del, ki še niso natisnjena ali dovršena. Ocenjuje ga kot erotika — med južnimi Slovani je po njegovih mislih največji — in kot finega artista, ki mu umetniški impulzi prihajajo pred vsem iz miselnega sveta. Sledeči odstavek bo menda dovolj značilen za način, kako ga ocenjuje: «Če naj reasumiram, imam težavno nalogo: kateri skupni imenovalec naj vzamemo za te neštete divergence, ki jih Begović ljubi in v svoji umetnosti uporablja? Menda se ne bom zmotil, če za glavne, njih vzdih, sanje, čustva in poljube — misli (ob spremstvu bistroumnih opazk iz psihologije tipov in značajev epizodičnih ali sekundarnih oseb) vzamem kot imenovalca zmagovito ljubezen, katere ponosna boginja kakor stvarnik nad svetom kraljuje in v osehlo apatijo in sivino vsakdanjosti treska s svojim prastarim, večnim in večno novim bleskom».

Knjižica je lep in zanimiv dokument stoletnih kulturnih zvez med Poljaki in Hrvati, ki se sedaj na novo oživljajo, vsled svojega bogatega in zanesljivega gradiva bo dobro služila našim literarnim zgodovinarjem, dasi menda ne bodo sprejeli vseh njenih rezultatov.

J. A. G.

U. Donadini: Kroz šibe. Zagreb. 1921.

Ulderiko Donadini, komaj osemindvajset let star mož, je plodovit pisatelj hrvatske moderne, novelist in dramatik.

Njegova najnovejša knjiga je bolesten vzклик obupa, klic k idealizmu, ob zadnji uri svarilno znamenje zbezanemu in trpečemu človeštvu. Zakaj strašno je v naši dobi, ko so «svi autoriteti propali. Nitko više nikomu ne vjeruje, i to je početak društvenog raspadanja... Kroz redove naših bankara, trgovaca, posjednika, poživinčalih u želji za sticanjem sve većeg imetka, prolazi ponižen čovjek od srca i volje za radom: ismijan, podrti odjela... Duh kod nas mora početi da sumnja, nije li možda posve nepotreban... Svi smo otrovani... Pokopali smo sve lijepo, što smo imali...!»

Junak našega časa je novelist Martin Semić, idejni nositelj romana «Kroz šibe». «On je bijedan, ali je junak», ki si iz dni našega «osvobajanja» ni rešil prav ničesar. V novo dobo stopa bolan in nesrečen, obupan in nezadovoljen. Najmanj enkrat na mesec se napije do nezavesti. Ko se iztrezni, je še bolj nesrečen in nezadovoljen in hud na vse, tudi na kulturo, ki «...ubija nerve... Ništa nema ogavnijega od neurastenika... što će biti, kad taj pauk neurastenije, histerije i modernog ludila razplete svoje mreže iz gradova u provinciju i mala, mala seoca...»

Tragično svojstvo vseh mladih modernih umetnikov je silno svetožalje. Mladega človeka je včasih podžigala ta ali ona vzvišena misel in ga je nosila vroča ljubezen. A kaj je ljubezen, kje so ideali? Dr. Žgalin, siti blaziranec in brezobzirni afarist, pravi: «Ljubav je povišena tjelesna toplina. Preobraženi seksus». Mladi rod je svetožalen in ciničen morda tudi zato, ker je že v njegovo vzgojo posegel trdi materijalizem, da mu duša nikoli ni prav mogla piti ob čistem viru svetlih idealov. Ali je končno čulno? Kaj nam ne izpodnaša